

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK CXXII

NR 3

WARSZAWA 2015

<http://rcin.org.pl>

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ZAŁOŻONY PRZEZ XAWEREGO LISKEGO
W 1887 ROKU

ROCZNIK CXXII
2015

3

WYDAWNICTWO NAUKOWE SEMPER
WARSZAWA 2015

<http://rcin.org.pl>

Publikacja dofinansowana przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

KOMITET REDAKCYJNY

DÁNIEL BAGI (Instytut Historii Uniwersytetu w Peczu, Węgry), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (zastępca redaktora; University College w Londynie, Wielka Brytania), STANISŁAW BYLINA (Instytut Historii PAN, Warszawa), DOROTA DUKWICZ (Instytut Historii PAN, Warszawa), JERZY DYDGAŁA (Instytut Historii PAN, Toruń), MARIAN DYGO (Wydział Historyczny Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztorza w Pułtusku), JERZY EISLER (zastępca redaktora; Instytut Historii PAN, Warszawa), JAROSŁAW HRYCAK (Wydział Humanistyczny Ukraińskiego Uniwersytetu Katolickiego we Lwowie, Ukraina), MAGDALENA HUEŁAS (Instytut Historii PAN, Warszawa), MACIEJ JANOWSKI (zastępca redaktora; Instytut Historii PAN, Warszawa), TOMASZ JUREK (Instytut Historii PAN, Poznań), BARTOSZ KALISKI (sekretarz; Instytut Historii PAN, Warszawa), TOMASZ KIZWALTER (Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego), SATOSHI KOYAMA (Faculty of Letters, Kyoto University, Japonia), WOJCIECH KRIEGSEISEN (Instytut Historii PAN, Warszawa), ROMAN MICHAŁOWSKI (redaktor; Instytut Historii PAN, Warszawa), KRZYSZTOF MIKULSKI (Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń), MICHAEL G. MÜLLER (Instytut Historii Uniwersytetu Marcina Lutra w Halle-Wittenberdze, Niemcy), BORYS W. NOSOW (Instytut Słowianoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie, Rosja), ANDRZEJ NOWAK (Instytut Historii PAN, Warszawa), EDWARD OPALIŃSKI (zastępca redaktora; Instytut Historii PAN, Warszawa), HENRYK SAMSONOWICZ (Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego), JERZY STRZELCZYK (Instytut Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu), PHILIPP THER (Institut für Osteuropäische Geschichte, Uniwersytet w Wiedniu, Austria), JACEK WIJACZKA (Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń), ROMUALD WOJNA (Warszawa)

Redaktorzy tematyczni: ROMAN MICHAŁOWSKI (średniowiecze), EDWARD OPALIŃSKI (wieki XVI–XVII), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (wiek XVIII), MACIEJ JANOWSKI (wiek XIX), JERZY EISLER (wiek XX)

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. +48 22 831 02 61
e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.ihpan.edu.pl>
http://www.semper.pl/kwartalnik_historyczny

Redaktor językowy: Bogusława Pilch
Adiunkt redakcji: Magdalena Archutowska
Asystent redakcji: Andrzej Skalimowski

© Copyright by Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe Semper
Warszawa 2015

© All right reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission of the publishers,
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe Semper

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej publikacji w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk oraz Wydawnictwa Naukowego Semper

PL ISSN 0023-5903

Nr indeksu 363103

Wersja drukowana czasopisma jest wersją pierwotną

Wydawnictwo Naukowe Semper

Redakcja i Studio Graficzne:
ul. Mariensztat 8
00-302 Warszawa
tel./fax: 22 538 92 03
e-mail: redakcja@semper.pl

<http://semper.pl>
<http://semper.istore.pl>

Dział handlowy i księgarnia:
ul. Bednarska 20 A
00-321 Warszawa
tel./fax: 22 828 49 73
e-mail: handlowy@semper.pl

SPIS TREŚCI

Szymon W i e c z o r e k, <i>Bona stultitia</i> . O znaczeniu paradoksów retorycznych w najstarszym żywocie św. Wojciecha	417
Kazimierz B e m, Czynniki wyznaniowy w polityce nominacyjnej Stefana Batorego na starostwa grodowe w Koronie — początek kontrreformacji?	457
Tomasz S z w a c i ń s k i, Rosyjsko-brytyjskie stosunki dyplomatyczne na sasko-polskim gruncie w przededniu pruskiej agresji. Heinrich Iwanowicz Gross a David Murray wicehrabia Stormont (czerwiec-sierpień 1756)	475

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — MATERIAŁY

Mariusz L u b c z y ń s k i, Wykazy posłów sejmowych z lat 1507–1512	509
--	-----

ARTYKUŁY RECENZyjNE I RECENZJE

Grzegorz P a c, Napiszmy lepszą książkę o Mieszku I!	539
Rafał S t o b i e c k i, Niezwykła epistolografia. O korespondencji Stefana Kieniewicza i Henryka Wereszyckiego	553

*

L.G. D u g g a n, <i>Armsbearing and the Clergy in the History and Canon Law of Western Christianity</i> — Radosław Kotecki	565
1413 m. <i>Horodlės aktai (dokumentai ir tyrinėjimai) / Akty Horodelskie z 1413 roku (dokumenty i studia)</i> , sudarė/red. J. Kiaupienė, L. Korczak, parengė/oprac. J. Kiaupienė, L. Korczak, P. Rabiej, E. Rimša, J. Wroniszewski — Jarosław Nikodem	571
<i>Coram iudicio. Studia z dziejów kultury prawnej w miastach późnośredniowiecznej Polski</i> , red. A. Bartoszewicz — Dorota Żurek	577
<i>Late Medieval and Early Modern Ritual. Studies in Italian Urban Culture</i> , red. S. Cohn Jr, M. Fantoni, F. Franceschi, F. Ricardelli — Ewelina Kowalczyk	582
P. G u t, <i>Ustrój, organizacja i działalność sądownictwa patrymonialnego we wschodnich prowincjach Prus w latach 1740–1849. Studium z dziejów instytucji prawnej</i> — Zygmunt Szultka	587
<i>Die Teilungen Polen-Litauens. Inklusions- und Exklusionsmechanismen — Traditionsbildung — Vergleichsebenen</i> , red. H.-J. Bömelburg, A. Gestrich, H. Schnabel-Schüle — Jacek Kordel	594
F. Hillis, <i>Children of Rus'. Right-Bank Ukraine and the Invention of a Russian Nation</i> — Tomasz Hen-Konarski	598
A. Z a y a r n y u k, <i>Framing the Ukrainian Peasantry in Habsburg Galicia, 1846–1914</i> — Jan Surman	604

W. Łazuga, <i>Kalkulować... Polacy na szczytach c.k. monarchii</i> — Roman Kochnowski	608
K. Stępnik, <i>Macedonia w prasie polskiej (1903–1914)</i> — Krzysztof Wrocławski	613
K. A. Lebow, <i>Unfinished Utopia. Nowa Huta, Stalinism, and Polish Society, 1949–56</i> — Hubert Wilk	618

IN MEMORIAM

Izabela Skierska (4 XII 1967–2 IV 2014) — Grażyna Rutkowska	623
---	-----

CONTENTS

Szymon Wieczorek, <i>Bona stultitia. On the Meaning of Rhetorical Paradoxes in the Oldest Life of St. Adalbert</i>	417
Kazimierz Bem, Religion as a Factor in King Stefan Batory's Nomination Policy in the Polish Crown Lands — the Beginning of the Counter-Reformation?	457
Tomasz Szwaciński, Russian-British Diplomatic Relations in a Saxon-Polish Context on the Eve of Prussian Aggression. Heinrich Ivanovich Gross and David Murray, Viscount of Stormont (June–August 1756)	475
REVIEWS — POLEMICS — MATERIALS	
Mariusz Lubczyński, Lists of Parliamentary Deputies from the 1507–1512 Period	509
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	
Grzegorz Pac, Let's Write a Better Book about Mieszko II!	539
Rafał Stobiecki, Unusual Epistolography. On the Correspondence between Stefan Kieniewicz and Henryk Wereszycki	553
Reviews	565
IN MEMORIAM	623

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	– Archiwum Akt Nowych w Warszawie
AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AGZ	– <i>Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie</i>
AP	– Archiwum Państwowe
AIPN	– archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
APH	– „Acta Poloniae Historica”
ASWK	– <i>Akta sejmikowe województwa krakowskiego</i>
ASWP	– <i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego</i>
BC	– Biblioteka Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie
b.m.d.	– bez miejsca i daty wydania
BJ	– Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK	– Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Kórniku
BN	– Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO	– Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU-PANKr	– Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR	– Biblioteka Publiczna im. Edwarda Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	– Centralne Archiwum Wojskowe
CDS	– <i>Codex diplomaticus nec non epistolaris Silesiae</i> , Wrocław 1956–1964
CPH	– „Czasopismo Prawno-Historyczne”
DN	– „Dzieje Najnowsze”
KDKK	– <i>Kodeks dyplomatyczny Katedry Krakowskiej</i> , Kraków 1874–1883
KDM	– <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i> , Kraków 1876–1905
KDMaz	– <i>Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis</i> , Warszawa 1919
KDP	– <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i> , Warszawa 1847–1887
KDW	– <i>Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski</i> , Poznań 1877 nn.
KH	– „Kwartalnik Historyczny”
LVIA	– Lietuvos valstybiės istorijos archyvas w Wilnie
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH	– <i>Monumenta Germaniae Historica</i>
MGH SrG	– <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum</i>
MGH SS	– <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores</i>
MK	– Metryka Koronna
MPH	– <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
MPH s.n.	– <i>Monumenta Poloniae Historica, Series nova</i>
mps	– maszynopis
n.	– i następna
nn.	– i następne
OiRP	– „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
op. cit.	– opus citatum
oprac.	– opracował
PH	– „Przegląd Historyczny”
PL	– <i>Patrologiae cursus completus. Series Latina</i> , Paris 1844–1865

por.	— porównaj
przyp.	— przypis
PSB	— <i>Polski Słownik Biograficzny</i>
RDSG	— „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	— redaktor, redakcja
RH	— „Roczniki Historyczne”
RHum	— „Roczniki Humanistyczne”
rkp.	— rękopis
RWHF PAU	— „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, Kraków 1874–1891
	— „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1891–1918
	— „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921
	— „Rozprawy — Polska Akademia Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921–1928/1929
	— „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1928/1929–1952
	— <i>Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności</i> , Kraków 1992–
SDRE	— „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
SGKP	— <i>Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich</i>
SH	— „Studia Historyczne”
SIRIO	— <i>Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoričeskogo Obščestva</i> , t. 1–148, S.-Peterburg 1867–1916
Sobótka	— „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
SPPP	— <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SRP	— <i>Scriptores Rerum Polonicarum</i>
SSS	— <i>Słownik Starożytności Słowiańskich</i>
St. Źr.	— „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	— sygnatura
Urzędnicy	— <i>Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII Wieku. Spisy</i> , red. A. Gąsiorowski
Urzędnicy, Litwa	— <i>Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy</i> , red. A. Rachuba
VC	— <i>Volumina Constitutionum</i> , t. 1–, Warszawa 1996– (należy cytować odpowiednio, według wzoru: VC 1/1)
VL	— <i>Volumina Legum</i> , t. 1–8, Warszawa 1732–1782; t. 9, Kraków 1889; t. 10, Poznań 1952 (cytować np.: VL 7, s. 234)
wyd.	— wydanie, wydał
z.	— zeszyt
ZH	— „Zapiski Historyczne”
zob.	— zobacz

TRANSLITERACJA SŁOWIAŃSKICH ALFABETÓW CYRYLICKICH

Nr	Litera alfabetu cyrylicznego		Transliteracja		Język*	Nr	Litera alfabetu cyrylicznego		Transliteracja		Język
1	А	а	A	a	b b u m r s u	27	Р	р	R	r	b b u m r s u
2	Б	б	B	b	b b u m r s u	28	С	с	S	s	b b u m r s u
3	В	в	V	v	b b u m r s u	29	Т	т	T	t	b b u m r s u
4	Г	г	G	g	b b u m r s u	30	Ћ	ћ	Ć	ć	s
5	Д	д	D	d	b b u m r s u	31	Ќ	ќ	Ā	ā	m
6	Ђ	ђ	Đ	đ	s	32	У	у	U	u	b b u m r s u
7	Ѓ	ѓ	Ā	ā	m	33	Ў	ў	Ŭ	ŭ	b
8	Е	е	E	e	b b u m r s u	34	Ф	ф	F	f	b b u m r s u
9	Ё	ё	Ë	ë	b r	35	Х	х	H	h	b b u m r s u
10	Є	є	Ê	ê	u	36	Ц	ц	C	c	b b u m r s u
11	Ж	ж	Ž	ž	b b u m r s u	37	Ч	ч	Č	č	b b u m r s u
12	З	з	Z	z	b b u m r s u	38	Џ	џ	Ď	ď	m s
13	С	с	Ŝ	ŝ	m	39	Ш	ш	Š	š	b b u m r s u
14	И	и	I	i	b** b u m r s u	40	Щ	щ	Ŝ	ŝ	b u r u
15	І	і	Ì	ì	b r** u	41	Ъ	ъ	"	"	b** b u r
16	Ї	ї	Ï	ï	u	42	Ы	ы	Y	y	b r u**
17	Ј	ј	Ĵ	ĵ	m s	43	Ь	ь	'	'	b b u r u
18	Й	й	J	j	b b u r u	44	Э	э	È	è	b r
19	К	к	K	k	b b u m r s u	45	Ю	ю	Û	û	b b u r u
20	Л	л	L	l	b b u m r s u	46	Я	я	Â	â	b b u r u
21	Љ	љ	Ĺ	ĺ	m s	47	'	'	'	'	b b u m r s u
22	М	м	M	m	b b u m r s u	48	Њ	њ	Ĝ	ğ	b** u**
23	Н	н	N	n	b b u m r s u	49	Ѓ	ѓ	Ĕ	ĕ	b** r** u**
24	Њ	њ	Ñ	ñ	m s	50	Ж	ж	Ǻ	ǻ	b u**
25	О	о	O	o	b b u m r s u	51	Ө	ө	Ɔ	Ɔ	r**
26	П	п	P	p	b b u m r s u	52	У	у	ÿ	ÿ	r**

* Oznaczenia języków: b — białoruski, bu — bułgarski, m — macedoński, r — rosyjski, s — serbsko-chorwacki, u — ukraiński.

** Występuje w dawnej pisowni.